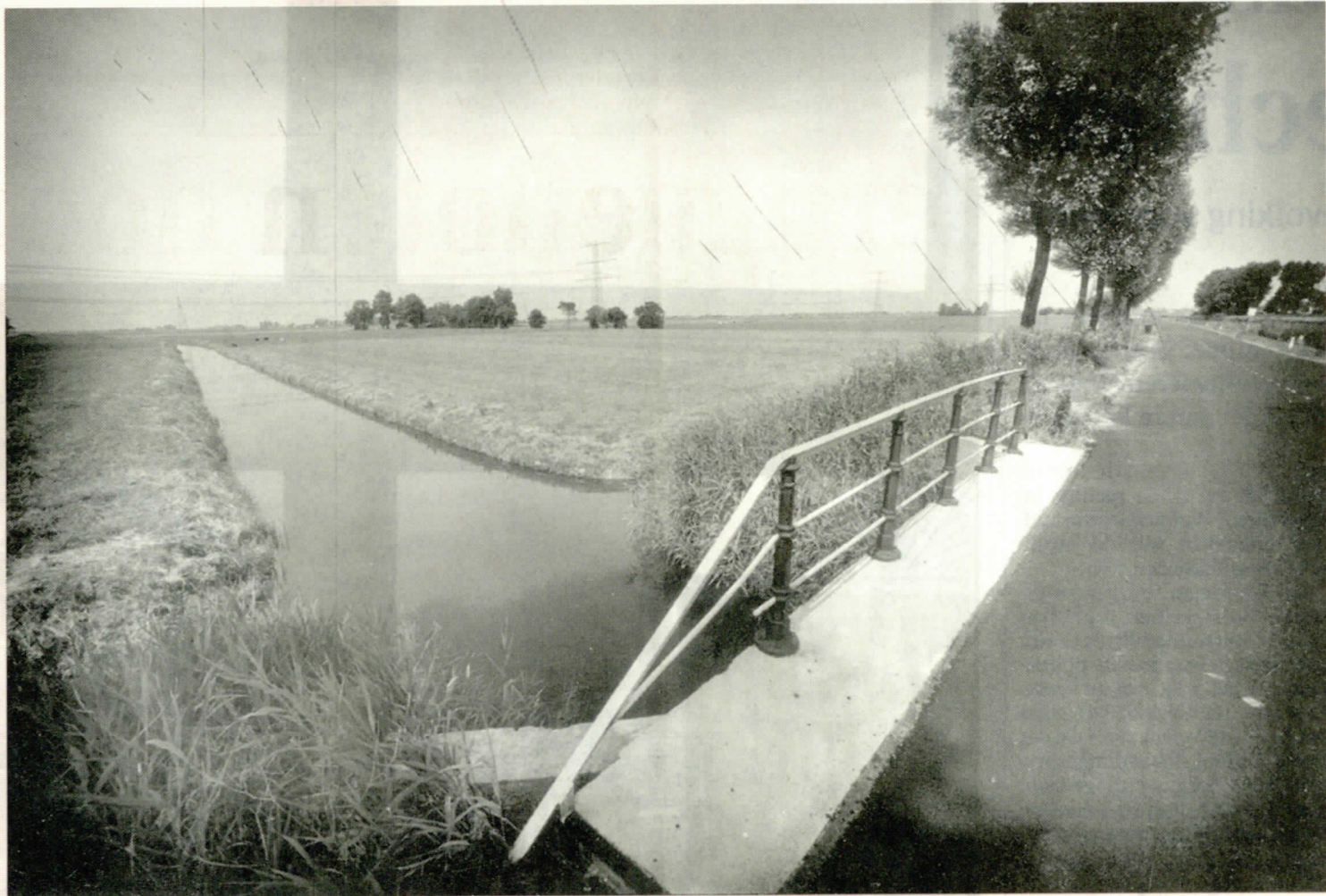

Mislukte aardappeloogsten in Ezinge

Het moeten barre tijden zijn geweest in Groningerland. Overal waren – we spreken over het midden van de 19e eeuw – de aardappeloogsten mislukt. Dat was niets minder dan een ramp, want in een aantal West-Europese landen – waaronder Nederland – was de aardappel tot volksvoedsel nummer een uitgegroeid. De hongersnood sloeg alom toe. Het ergste was het in Ierland. Hier was de nood zo hoog, dat velen in arren moede de wijk namen naar de Verenigde Staten. Maar ook de provincie Groningen ontkwam niet aan de gevolgen van het mislukken van de aardappeloogst. De bevolking – en uiteraard het armere deel ervan – kwam in ernstige problemen. Zo ook in de gemeente Ezinge. Tina van Sloten en Tine Faber schreven er in blad van de Streekhistorische Vereniging Middagherland een interessant verhaal over.

In de provincie Groningen was het toen toch al geen erg florissante tijd, zo maakt het tweetal in het artikel duidelijk. Er heerste toen al langere tijd een economische slapte en bovendien hadden zich een aantal strenge winters achter elkaar voorgedaan. Het leidde tot honger, gebrek, werkloosheid en armoede. En daar vloeide weer onveiligheid en criminaliteit uit voort. Gedeputeerde Staten deden daarom bij de gemeentebesturen suggesties over de wijze waarop de nood van de bevolking gelenigd zou kunnen worden. Al in 1842 – voordat er sprake was

De landerijen rond Feerwerd-Garnwerd, waar in het midden van de 19e eeuw enkele jaren achter elkaar de aardappeloogst mislukte en leidde tot hongersnood. © FOTO: ARCHIEF NVHN

van mislukte aardappeloogsten – was de situatie al weinig rooskleurig. Toen al verzocht het provinciebestuur de gemeenten de behoeftigen geldelijke ondersteuning of werk te verschaffen. De Ezinger gemeenteraad achtte dat echter niet nodig. Dat gebeurde met de motivatie dat er in de gemeente nog werk voldoende was te vinden en voor geldelijke ondersteuning voelde de raad al helemaal niets. Het zou "aan luiheid, ledigheid en allerlei ondeugden steeds maar al te veel voedsel verschaffen," zou ontdekten de beide auteurs de opvatting van de raad in de notulen van de gemeente. Ook in september 1845

stond de gemeenteraad nog negatief tegenover steunverlening aan de armen. Maar twee maanden later had hij een draai van honderdtachtig graden gemaakt, zo valt af te leiden uit het artikel in het blad van Middagherland. Toen werd er opeens wel over de ernst van de situatie gediscussieerd over de vraag hoe de 'behoefte volksklasse' kon worden geholpen. Er werd besloten een fonds van duizend gulden in het leven te roepen. En inwoners die aan werkloze arbeiders werk verschaffen zouden een forse subsidie ontvangen in de loonkosten. Het brengt de beide schrijfters tot de conclusie – met een verwij-

zing naar recente steunverlening aan werkzoekenden - dat "Melkert-banen dus niets nieuws zijn geweest."

Modern

Uit het fonds kon een scheepsvracht turf worden gekocht. Voor elk van de dorpen Ezinge, Feerwerd en Garnwerd was een derde deel bestemd. De brandstoffen en andere hulpgoederen konden voor inkoopsprijs worden aangeschaft. "Verrassend modern," noemden de schrijfters de oplossing om in elk dorp een commissie in het leven te roepen die in overleg zou treden met die inwoners die voor werk konden zorgen. Het ge-

ven 'om niet' wilde men namelijk zoveel mogelijk voorkomen.

Jammer genoeg blijkt uit het verhaal van de beide dames niet in hoeverre deze pogingen succes hebben gehad. Dat is geen verwijt aan de auteurs, want in de archiefstukken zullen dit soort gegevens toen ongetwijfeld nog niet opgenomen zijn geweest.

Het moet gezegd, dat mevrouw Van Sloten en mevrouw Faber een interessant onderwerp hebben aangedragen in het blad van Middagherland. Het zou aardig zijn als iemand deze periode van aardappelschaarste eens in provinciaal verband zou belichten.